

MUSTAFA KEMAL'İN

HALEP RAPORU

(20 Eylül 1917)

Çocuklar hepinize merhaba!

Sizin için sadeleştirmeye çalıştığım bu belge, Mustafa Kemal'in 1917'de Suriye Cephesi'nde görevde bulunduğu sırada, Osmanlı Devleti'nin içinde bulunduğu askeri, siyasi, sosyal ve ekonomik krizler hususunda o dönemde hükümet konumunda bulunan İttihat ve Terakki ileri gelenlerini (Enver ve Talat Paşalar) uyarmak ve Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'nda içinde bulunduğu durumu kendi görüşüyle anlatmak amaçlarıyla bizzat kendisinin kaleme aldığı ünlü "HALEP RAPORU" dur.

Bu rapor, T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinin ikinci ünitesinde yer alan "Birinci Dünya Savaşı'nda Osmanlı Devleti'nin durumu hakkında çıkarımlarda bulunur." kazanımını daha iyi anlamanızı sağlayacaktır.

"DİKKATLE İNCELEMENİZİ TAVSİYE EDİYORUM !"

MUSTAFA KEMAL'İN İTTİHAT VE TERAKKİ YÖNETİCİLERİNE YAZDIĞI "HALEP RAPORU"

Halep
20 Eylül 1917

- 1- Sadrazam ve İç İşleri Bakanı Talat Paşa Hazretlerine
- 2- Başkumandan Vekili ve Harbiye Nazırı Enver Paşa Hazretlerine

KİŞİYE ÖZEL ŞİFRELİ

Vaziyet-i Umumiye - Memleketin hal-i umumisi - Askeri vaziyet-i umumiye - bizim vaziyetimiz - ne çare bulacağız? - Almanlar ve Osmanlı Ordusu

Genel durum hakkında şahsi görüşlerimi aşağıda olduğu gibi sunuyorum:

Memleketin genel kaderini yönetmede sorumlu ve pay sahibi olan sizlerin açıklamalarımı hiçbir kötümserliğe ve telaşa yormayarak soğukkanlılık ve ciddiyetle karşılayacağınıza olan güvenim, düşüncelerimi açıklayabileceğim en geniş şekilde anlatmama sebep olmuştur.

1- Memleketin genel durumu her şeyden önce dikkat çekmektedir.

Savaş, istisnasız, her milletten insanlarımızı son tükenme noktasına getirmiştir. Halk ile idare arasındaki bağlar sarsılmıştır. Evlerinde kalan halk, her yönden hükümetten uzak durmayı daha yararlı görmektedir. Çünkü savaştan arta kalan halk ya kadınlardan, ya acizlerden veya kaçaklardan ibaret olup, elde kalan ürünleri ve emekleri kendi yaşamlarını sürdürebilmek için bile yeterli değil iken, devlet yöneticileri ve askeriye onlardan açlık ve ölüm karşılığında elde kalan varlığını istemek ve almakta ısrarcı ve inatçı olmuştur.

Diğer taraftan devlet yöneticilerinin tam bir acizlik içinde olması, anarşiye sürüklenen genel yaşıntıyı yönetmeye engel olmakla birlikte, hükümetin, halkın sahip olduğu haklar konusunda adalet ve hukuka aykırı olarak almak zorunda kaldığı kararlar halkın nefretini arttırmıştır.

Devlet yöneticilerinin tam bir acizlik içinde olması, caydırıcı bir polis gücünün olmaması yüzünden ihtiyaçlarını karşılamak için tüm memurların rüşvet ve soyguna yönelmesi, kötü niyetli bu memurların niteliksiz hale gelmesinden ve adli işlerin doğru bir biçimde işlememesinden kaynaklanmıştır.

Bu nedenler hayatı her köşede; her kentte ve kasabada çürütmektedir.

Genel üretimin, ticaret ve iktisadi işlerin müthiş bir hızla inişe geçmeye başlaması bunun başlıca göstergelerindendir.

Bugün bir para meselesi ortaya çıkmıştır ki bu dert ne halkta ne de devlet memurlarında bir gelecek güvencesi bırakmamakta ve namusuyla çalışanları sahip oldukları kutsal dürüstlükten uzaklaşmaya yönlendirmekte ve zorlamaktadır.

Bundan dolayı savaş devam ettiğinde karşılaşacağımız en büyük tehlike, her taraftan çürüyen (sözde) muazzam saltanatın bir gün içeriden ansızın ve komple çökmesi ihtimalidir.

2- Genel askeri vaziyet, harbin yakın bir gelecekte sona ereceğine işaret vermemektedir.

Müttefiklerimizin (İttifak) askeri zaferlerle düşmanlarımızı barışa zorlamaları artık mümkün olmayıp Almanlar özellikle savaş yönetme stratejilerini "Gelin! Bizi mağlup edin!" esasına bağlamışlardır.

Düşmanlarımızın birbirinden ayrılmayacaklarını zaman göstermekte olup, düşman halkların da içinde bulunduğu sefalet ve yoksulluğa dayanmaları ve kendi inançlarınca kesin bir zafere ulaşmak ihtimaliyle bizim dayanabileceğimiz noktaya kadar savaşı sürdürmeleri doğaldır.

Bu düşünceden yola çıkarak savaş daha çok uzayacaktır ve savaşı sona erdirmeye gücü bizim elimizde değildir sonucuna ulaşmak gerekir.

3- Türkiye'nin genel askeri durumu şudur:

Ordu, harbin ilk dönemine oranla son derece zayıftır. Birçok ordumuzun mevcudu, olması gereken miktarın beşte biri kadardır. Memleketin ihtiyaç duyduğu asker ihtiyacının tamamlanması mümkün değildir. Hatta 7. Ordu gibi bütün memleket içinde desteklenip eksiklikleri tamamlanmaya çalışılan bu nitelikli orduyu dahi düşmana karşı tam anlamıyla kuvvetli tutmaya imkan bulamıyoruz.

Genel vaziyetimize bir örnek olmak üzere bildirmeliyim ki dünyanın en zor işlerini yapmak üzere biner mevcutlu taburlarla bana gönderilen 59. Fırka'nın (Tümen) yüzde ellisi ayakta durmaya kuvveti olmayan aciz askerlerden ibaret olduğundan, geriye 17-20 yaşlarındaki acemi çocuklarla 45-55 yaşlarındaki yaşlı ve sakatlar kalmışlardır.

Diğer en iyi tümenlerin taburları da İstanbul'dan bin mevcutla hareket etmişler ve en kuvvetlisi beş yüz mevcutla Halep'e ulaşmışlardır.

Bu durumun sebepleri, memleketin içinde bulunduğu imkansızlıklara ve devleti yönetenlerin idaresine bağlıdır ve bundan dolayı askeri vaziyetin iyileştirilmesi orduların elinde olmayan nedenlere bağlıdır.

Bu örnek bile gösteriyor ki bütün kaynakları seferber etsek dahi ordunun ufak bir kısmını bile sağlam bir halde bulundurmaya imkan yoktur.

Komutan kadrosunun nicelik ve nitelik olarak zayıf olduğunu açıklamaya gerek bile yoktur.

Cephelerimizin talep ve ihtiyacı şudur:

Batıda düşmanla çarpışma yoktur. Ancak İstanbul dünya ile olan deniz bağlantısı dolayısıyla en kıymetli yerimiz olduğundan, batıdan hayati bir düşman saldırısına uğrama ihtimali mevcuttur.

Kafkasya'daki askeri durumumuz duraklama halinde olup, bölgede kaybedilen toprakların geri alınması yönünde bir girişimde bulunmak mümkün değildir.

Rusya'nın içinde gerçekleşen çalkantılı durum ve Avrupa'daki ihtiyaçları, bize saldırıda bulunmalarına pek müsait değilse de herhangi bir sebeple Ruslar buna teşebbüs ederse bu saldırıyı engelleyecek kuvvetimiz mevcut değildir.

Ruslar kendi hazırlıkları ve kendi araçları müsaitse saldırırlar. Bunların müsait olmadığı yerde ise dururlar.

Irak'ta ise İngilizler hedeflerine ulaşmışlardır. Bundan dolayı daha ileriye (Anadolu'ya doğru) işgali sürdürmesi için siyasi, ekonomik ve askeri bir neden olmadığı düşüncesindeyim.

Bununla beraber, eğer düşman işgali daha ileriye taşımaya niyet eder ve bunda başarıya ulaşırsa, kaybedilen topraklara Musul'un da dahil olması, askeri olarak içinde bulunduğumuz duruma kesin bir darbe vurmaz. Bu cephede var olan durum değişmemiş olur ki biz askeri vaziyetimizden dolayı bu durumu seyretmekten başka bir şey yapamayız.

Kanal ve Hicaz cephelerinde düşman askeri ve siyasi amaçlarına henüz ulaşamamıştır ve anlaşıldığına göre bunun için büyük bir çabayla hazırlanmaktadır.

İngiltere'ye hizmet eden bir İslâm aleminin oluşturulması ve İngiltere'nin koruyuculuğunda bir Filistin hristiyan hükümetinin kurulması ve bu yolla Mısır ve Kızıldeniz'in kesin olarak ele geçirilmesi, Türkiye'yi son dini kuvvetlerinden ve en güzel yerlerinden uzaklaştırma ve ayırma hevesleri, İngiltere için adeta (Birinci) Dünya Savaşı'nın en önemli hedeflerinden olacak, bizim için ise telafisi mümkün olmayan hayati bir darbe sayılacaktır.

Özetle batıda olası bir ciddi saldırıya hazır olmak ve Suriye sınırında açıkça planlanmış olan düşman saldırısına meydan vermemek mevcut askeri durumumuzun kaçınılmaz olarak sağlamak zorunda olduğu hedefleridir.

Genel durum bu halde iken mesela elde kalan kuvvetlerle Irak'ın geri alınmasını düşünmeye imkan yoktur.

Bunda en güçlü neden, düşmanın daha güçlü ve daha hazır olarak Sina'da (Kanal'ın doğusunda yarımada) olmasıdır. Bu durumda düşmanın geri çekilmesi beklenemez.

İkincisi maddi olarak da imkan ve kuvvet yoktur. Irak'a düşünülecek bir taarruz girişiminde orduların mevcutları çok zayıf ve kıymetsiz olup, taarruz yapacak birlikler iki ay direnebilecek askeri güce sahip değildir.

Lojistik (taşıma) imkanlar açısından düşmanın Bağdat'a trenle ve gemilerle taşıyıp getirdikleri kuvvetler karşısında bizim sallarla ve develerle taşıdıklarımızla direniş gerçekleştirilemez. Açıkçası bu imkansızlıklara en büyük kanıt, bir alayın normalde iki günde bitirmesi gereken hazırlıkların aylardır tamamlanamamış olmasıdır.

4- Bu kısa genel bakıştan çıkardığım sonuç; "Artık her şey sona ermiş ve bulunacak bir çare kalmamıştır" şeklinde değildir. Böyle bir kötümser görüşün düşmanların ve tehlikelerin en büyüğü olduğunu açıklamaya gerek bile yoktur. Kurtuluş ve yaşam olanağı her zaman mevcut olup ancak kurtuluşa götürecek tedbirleri bulup uygulamak lazımdır.

Bence bugün alınması gereken kararlar aşağıdaki gibi olmalıdır:

- a) Ülke içinde hükümeti kuvvetlendirmek, jandarmayı kuvvetlendirmek; memurları, adli işleri, maddi kaynakları, ticareti ve ekonomik işleri düzenlemek, hiç olmazsa "makamı kötüye kullanma" gibi davranışları dayanılabilecek en az seviyeye indirmek. Bu yolla memleketi sağlam bir hareket merkezi haline getirmek, Allah korusun, savaş uzayıp da yeni kayıplara ve felaketlere sebep olsa da, elimizde ve gerimizde kalacak bölgeleri ve halkı dayanıksız ve çürük bir kütle haline dönmesine izin vermemek.
- b) Askeri politikamız, bir savunma siyaseti ve elimizde bulunan kuvvetleri ve tek bir askeri bile son ana kadar saklamak siyaseti olmalıdır.

Bu siyaset, memleketimiz dışında tek bir Osmanlı askerinin kalmasına tahammül edemez.

Sina Cephesi'nin güvenliğinin sağlanmasının taarruzla mı yoksa savunma ile mi olanaklı ve isabetli olacağı meselesine bugün karar verilemez. Çünkü düşman bugün orada insanca ve malzemece bizden üstün olup, bölgeye bütün kuvvetlerimizi göndereceğimiz aylar süresince bizim oraya yerleşmemizi beklemesi teknik açıdan pek az bir ihtimaldir.

Bizim kuvvetlerimiz bölgeye gelip yerleşmeden evvel düşmanın bizden önce davranarak askeri kuvvetlerimizin aleyhine kesin bir sonuca varmak için saldırıya geçmesi mümkündür.

Bundan dolayı düşman daha önceden saldırmasa bile bizim bölgeye askeri kuvvet göndermemiz tamamlandıktan sonra, geçen sürede düşmanın bize oranla kuvvet üstünlüğünü arttırması ihtimal dahilindedir.

Kısacası Halep'te bulunan kuvvetlerimizin Sina Cephesi'ne ne kadar askerle varacağı bile belli olmadığından Sina Cephesi'nin emniyeti için bugün uygulamaya konulacak karar, özellikle Yedinci Ordu'nun hemen güneye kaydırılması şeklinde olabilir. Bu kuvvetlerin daha sonra nasıl kullanılabileceğini bugün kesin olarak belirtmeye, askeri kuvvetlerimizi boş yere harcamamak düşüncesinden vazgeçmeye harita üzerindeki askerlikçe bile imkan yoktur.

Yedinci Ordu'nun güneye kaydırılmasıyla ortaya çıkacak yeni askeri kuvvetin her türlü olumsuz siyasi etkilerden uzak ve memleketin içte-dışta bütün ihtiyaçlarını karşılayacak surette düzenlemek ve idare etmek için izlenecek en kestirme yol şudur:

Bütün Suriye ve Hicaz, şimdiye kadar olduğu gibi her hususta bir Müslüman Osmanlıya ait olur ve bunun emri altında olarak Sina Cephesi'nin hareketini (bağımsız olarak) diğer bir Müslüman Osmanlı üstlenir.

İşte ulusal çıkarlara en uygun hareket şekli budur.

General Falkenhayn'ın (Alman) Suriye cephesine gelmesi ve alelacele sorumluluklar üstlenmesi ve Von Kress'in (Alman) askeri idarede daha önceden hak kazanmış olması, kısacası Almanları idare etmek (hoş tutmak) gibi nedenler ve etkenlerin, milli çıkarların gerektirdiği açık ve kesin kararlara, uygulamalara engel olmaması gerektiği inancındayım.

İçinde bulunduğumuz bu ölüm kalım meselesinde karar verme hakkından mahrum bulunduğumuzu düşünmüyorum. Bununla birlikte benim bildiğim sebepler, Falkenhayn'ın askeri komutada kalması mecburiyeti, uğrunda ulusal çıkarları tehlikeye düşürecek derecede kuvvetli sayılıyorsa ve Sina Cephesi'nin Von Kress'in ve Yedinci Ordu Komutanı'nın emri altında savunulması ve bu iki orduya Falkenhayn'ın kumanda etmesi icap ediyorsa, vatanın menfaati için bu komutanın gerçekleşmesi kaçınılmaz. Ancak bu halde General Falkenhayn'ın bütün Suriye ve Hicaz'a kumanda eden kişinin emri altına girmesi tartışma götürmez bir meseledir.

Bu durumda, devlet açısından en büyük yetkili Osmanlı olup, içerideki bütün kuvvetler ve siyasi idare onun elindedir. Bu duruma bağlı olarak Falkenhayn özel olarak bir askeri komutan durumundadır. En geniş kapsamda orduyu yönlendirme ve yönetme gücü, topyekün hizmetler, tüm illerin ve aşiretlerin idaresi, bizim memleketimizin öz evladının yönetimi altında bulunur.

Yedinci Ordu Komutanlığı benim sorumluluğumda olduğu halde, bağımsız ve kanunen bütün arkadaşlarıma denk bir ordu komutanı iken, Alman komuta heyeti altında ikinci ve üçüncü derecede bir komutan durumuna düşmem benim için bir üzüntü kaynağı olsa da var olan bu durum ulusal çıkarlar uğruna, tarafımca sessizce karşılanabilir.

Ancak bu durumda dikkat edilmesi gereken çok önemli bir nokta vardır: Bütün Yedinci Ordu'nun Von Kress'in birlikleriyle benim birliklerim şeklinde askeri kuvvetlerin bölünmesine içinde bulunduğum savaş durumu imkan vermeyebilir. Yani daha biz askeri kuvvetleri taşımaya başladığımız andan itibaren düşman Sina Cephesi'ne saldırıya başlar.

İşte bölünmüş halde gönderilen kuvvetlerin arzu edildiği gibi tekrar birbirine bağlanmasına durum uygun olmayacak, Von Kress'in komutasında her gelen birlik parça parça savaşa dahil olacaktır.

Bu duruma göre sonunda Yedinci Ordu işlevsiz bir şekle girecek ve bütün ordu (parça parça) Von Kress'in komutasına kalacaktır.

Eğer savaş durumu bu şekilde hareket etmeye mecbur bırakırsa vatanın kaderi söz konusuken bu duruma seyirci kalmaya razı gelemem ve dayanamam. Bu halde yapacağım iş, ordunun mücadele ettiği cepheyi ve tüm savaş hatlarını kayıtsız şartsız kendi emrim altına almaktır. Yani, kuvvetler savaş sebebiyle Sina Cephesi'nde bir komuta altında mücadeleye mecbur kalırsa bu komutan ancak ben olabilirim. Daha en baştan itibaren bu noktayı görmek ve buna karar vermiş olmak lazımdır.

Suriye Cephesi'nin tamamının Falkenhayn'a verilemeyeceği meselesinde Almanları kırmak, onların kuvvet ve varlıklarını önemsememek gibi bir düşünceye sahip olmadığım konusunda bana güvenebilirsiniz.

Bugün savaş ortamında içinde bulunduğumuz bataklıktan Almanlarla işbirliği içinde kurtulmak zorunluysa da Almanların bu mecburiyetten ve savaşın uzamasından yararlanarak bizi sömürge haline getirmek ve memleketimizin bütün kaynaklarını kendi ellerine alma siyasetine karşıyım. Devletin ileri gelenlerinin bu konuda hiç olmazsa Bulgarlar kadar bağımsız olmalarını ve bu duruma sahip çıkmalarını gerekli görüyorum.

Ayrı ve bağımsız olma ülküsünü sahiplenmemizin Almanlarca gerektiği gibi anlaşıldığı gün onların bizi Bulgarlardan daha saygın göreceklere sizi temin ederim.

Durumu idare edeceğiz (hoş tutacağız) diye sürekli fedakarlıkta bulunmak, Almanları merhametsizce ve insafsızca daha önce verdiklerimizin yüz kat fazlasını elde etme konusunda hırslandıracaktır.

Bugün Falkenhayn her fırsatta herkese karşı Alman olduğunu ve elbette "Alman çıkarlarını her şeyin üzerinde" düşüneceğini söyleyecek kadar küstaktır.

Halep'te, Fırat'ta ve Suriye'de Alman siyaseti ve Alman menfaatinin ne demek olduğunu ve bu hususta bu sözü söyleyenin bir Alman elçisi olmayıp yüzbinlerce Türkün kanı için karar verme konumunda olan bir komutan olursa, işlerin tamamen ulusal çıkarlarımıza aykırı olarak gerçekleştiğini anlamamak mümkün değildir.

Falkenhayn, geldiği günden beri aşiret reislerine Alman teğmenleri göndererek doğrudan doğruya temas kurmaktadır ve "Araplar Türklere düşmandır. Biz Almanlar bu konuda tarafsız olduğumuzdan onları kazanabiliriz." sözünü bizzat bana, bir ordu komutanına söylemiştir.

Falkenhayn, Irak'ı geri almak amacıyla gerçekleştirilmek istenen hareketin uygulanamaz olduğunu daha ilk günden beri anlamıştır. Irak hareketini bu bölgeye yerleşmek için bahane olarak kullandı. Gerçek maksadı bütün Arabistan'ı Alman idaresine almak idi. Sonuçta da planının ikinci safhasını uygulamaya başlamıştır. Irak hedefi doğal olarak değişince Sina Cephesi'nde bir saldırı söz konusu oldu. İki ay sonra taarruz ya da savunmanın mı gerekli olduğu şimdiden öngörülemediği onun da bildiği bir gerçektir. Fakat bugünkü taarruz fikri bütün Suriye, yani Arabistan'ı Alman idaresi altına sokmak için cazip bir nedenden başka bir şey değildir.

İki ay sonra, var olan askeri vaziyet saldırıya uygun olmadığından, eldeki bütün kuvvetlerle Filistin'in savunulması mümkün olursa, General Falkenhayn'ın dünyaya ve memleketimize karşı en büyük zaferi kazandığı şeklinde ortaya çıkacağına şüphe yoktur.

Bu durumda hükümet idaresi ve memleket şerefi şöyle dursun, memleket tümüyle bizim elimizden çıkarak bir Alman sömürgesi haline girmiş olacaktır ve General Falkenhayn bu amaç için bizim borç olarak aldığımız altınları ve Anadolu'dan getirdiğimiz son Türklerin kanlarını kullanmış olacaktır.

Kısacası gerek devlet yöneticileri ve gerek halk içinde yapılacak işlerin sıradan bir memleket meselesi değil, en önemli bir vatan savunması meselesi olduğu, bu sırada herhangi bir

bölgesinin herhangi bir yabancınn egemenliğı ve yönetimi altına verilmesi, saltanat hayatını (devletin varlığını) bozar ve kesinlikle ortadan kaldırır.

İşte benim görüşlerim bundan ibarettir. Bulunduğunuz makam sebebiyle bunları size anlatmakla vicdanım üzerindeki bir yükü atmış olduğum düşüncesindeyim.

Yedinci Ordu Komutanı
Mustafa Kemal

"HALEP RAPORU" İNCELEME ETKİNLİK SORULARI

1) Mustafa Kemal bu raporu yazdığında aşağıdaki cephelerden hangisinde görev yapıyordu?

a)

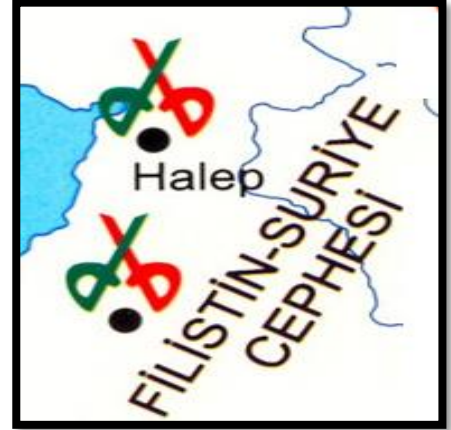
b)

c)

d)

2) "Savaş, istisnasız, her milletten insanlarımızı son tükenme noktasına getirmiştir. Halk ile idare arasındaki bağlar sarsılmıştır. Evlerinde kalan halk, her yönden hükümetten uzak durmayı daha yararlı görmektedir. Çünkü savaştan arta kalan halk ya kadınlardan, ya acizlerden veya kaçaklardan ibaret olup, elde kalan ürünleri ve emekleri kendi yaşamlarını sürdürebilmek için bile yeterli değil iken, devlet yöneticileri ve askeriye onlardan açlık ve ölüm karşılığında elde kalan varlığını istemek ve almakta ısrarcı ve inatçı olmuştur."

Mustafa Kemal'in raporunda yer alan bu metinde Osmanlı Devleti'nin hangi alanlarda yaşadığı sıkıntılardan bahsedilmektedir?

a) Sosyal – Ekonomik

b) Siyasi – Askeri

c) Kültürel – Ekonomik

d) Siyasi – Hukuki

3) Mustafa Kemal'in bu raporundan yola çıkarak Osmanlı Devleti'nin içinde bulunduğu olumsuz durumları (BELİRTİLEN ALANLARDA) kanıtlayacak en az birer tane örnek ifade yazınız.

A) TOPLUMSAL ALANDA:.....

B) EKONOMİK ALANDA:.....

C) ASKERİ ALANDA:.....

D) SİYASİ ALANDA:.....

E) DİPLOMATİK ALANDA:.....

F) LOJİSTİK ALANDA:.....

4) "Ordu, harbin ilk dönemine oranla son derece zayıftır. Birçok ordumuzun mevcudu, olması gereken miktarın beşte biri kadardır. Memleketin ihtiyaç duyduğu asker ihtiyacının tamamlanması mümkün değildir. Hatta Suriye'deki 7. Ordu gibi bütün memleket içinde desteklenip eksiklikleri tamamlanmaya çalışılan bu nitelikli orduyu dahi düşmana karşı tam anlamıyla kuvvetli tutmaya imkan bulamıyoruz. Genel vaziyetimize bir örnek olmak üzere bildirmeliyim ki dünyanın en zor işlerini yapmak üzere biner mevcutlu taburlarla bana gönderilen 59. Fırka'nın (Tümen) yüzde ellisi ayakta durmaya kuvveti olmayan aciz askerlerden ibaret olduğundan, geriye 17-20 yaşlarındaki acemi çocuklarla 45-55 yaşlarındaki yaşlı ve sakatlar kalmışlardır."

Mustafa Kemal'in I. Dünya Savaşı ile ilgili yazdığı rapordaki bu ifadeden yola çıkarak aşağıdaki yorumlardan hangisini yapamayız?

- a) Savaş esnasında seferberlik ilan edildiğini kanıtlayan ifadeler vardır.
- b) Osmanlı Devleti bölgeye karadan ya da denizden yardım gönderememiştir.
- c) Birliklerin kağıt üzerindeki durumlarıyla gerçekteki durumları denk değildir.
- d) Ordunun içinde bulunduğu durum taarruza müsait değildir.

"Bugün savaş ortamında, içinde bulunduğumuz bataklıktan Almanlarla işbirliği içinde kurtulmak zorunluysa da Almanların bu mecburiyetten ve savaşın uzamasından yararlanarak bizi sömürge haline getirmek ve memleketimizin bütün kaynaklarını kendi ellerine alma siyasetine karşıyım. Devletin ileri gelenlerinin bu konuda hiç olmazsa Bulgarlar kadar bağımsız olmalarını ve bu duruma sahip çıkmalarını gerekli görüyorum. Ayrı ve bağımsız olma ülküsünü sahiplenmemizin Almanlarca gerektiği gibi anlaşıldığı gün onların bizi Bulgarlardan daha saygın göreceklerine sizi temin ederim.

Durumu idare edeceğiz (hoş tutacağız) diye sürekli fedakarlıkta bulunmak, Almanları merhametsizce ve insafsızca daha önce verdiklerimizin yüz kat fazlasını elde etme konusunda hırslandıracaktır.”

(5. 6. Ve 7. Soruları yukarıdaki paragrafa göre cevaplayınız.)

5) Mustafa Kemal’in, Almanların Osmanlı Devleti üzerindeki etkileri ile ilgili değerlendirmelerinden yola çıkarsak, onun hangi kişilik özelliğine ulaşabiliriz?

- a) Askeri dehası
b) Milliyetçiliği
c) Örgütleyiciliği
d) Liderliği

6) Mustafa Kemal’in eleştirdiği ve karşı çıktığı bu durum aşağıdaki kavramlardan hangisine karşılık gelmektedir?

- a) Topyekün Savaş
b) Egemen Devlet
c) Pantürkizm
d) Emperyalizm

7) Mustafa Kemal’in bu paragrafta savunduğu ve benimsediği ülkü aşağıdakilerden hangisi olmalıdır?

- a) Milli Egemenlik
b) Tam Bağımsızlık
c) Millet Sevgisi
d) Hukuk Devleti

8)

- “Bütün kaynakları seferber etsek dahi ordunun ufak bir kısmını bile sağlam bir halde bulundurmaya imkan yoktur.”
➤ “Savaş devam ettiğinde karşılaşacağımız en büyük tehlike, her taraftan çürüyen (sözde) muazzam saltanatın bir gün içeriden ansızın ve komple çökmesi ihtimalidir.”

Rapordan alıntılanan yukarıdaki ifadeler, (Osmanlı Devleti’nin I. Dünya Savaşı sonrası durumu düşünülerek) birlikte değerlendirildiğinde, Mustafa Kemal’in sahip olduğu kişilik özelliklerinden hangisine ulaşılabilir?

- a) Birleştirici Gücü
b) İleri Görüşlülüğü
c) Askeri Dehası
d) Liderliği

9) Mustafa Kemal’in Suriye Cephesi’nde adından bahsettiği General Falkenhayn’ın, Osmanlı Devleti’nin menfaatlerini gerçekleştirmek ya da Almanya’nın menfaatlerini gerçekleştirmek için neler yaptığını (rapordaki metinden de yararlanarak) kanıtlayan 3 tane cümle yazınız.

GENERAL FALKENHAYN	
OSMANLI MENFAATİNE Mİ?	ALMAN MENFAATİNE Mİ?
1)	1)
2)	2)
3)	3)

10) Alman General Falkenhayn, geldiği günden beri aşiret reislerine Alman teğmenleri göndererek doğrudan doğruya temas kurmaktadır ve “Araplar Türklere düşmandır. Biz Almanlar bu konuda tarafsız olduğumuzdan onları kazanabiliriz.” sözünü bizzat bana, bir ordu komutanına söylemiştir.

Altı çizili cümlede Alman subaya ait olan ifade, Osmanlıyı dağılmaktan kurtarmak amacıyla ortaya çıkan fikir akımlarından hangisinin geçerliliğini yitirdiğine kanıt olarak gösterilebilir?

- a) Osmanlıcılık
- c) Türkçülük

- b) İslamcılık
- d) Batıcılık

11)

- I. Kurtuluş ve yaşam olanağı her zaman mevcut olup ancak kurtuluşa götürecek tedbirleri bulup uygulamak lazımdır.
- II. General Falkenhayn her fırsatta herkese karşı Alman olduğunu ve elbette “Alman çıkarlarını her şeyin üzerinde” düşüneceğini söyleyecek kadar küstaktır.
- III. Vatanın kaderi söz konusuysen bu duruma seyirci kalmaya razı gelemem ve dayanamam.

Rapordan yapılan yukarıdaki alıntılar, Mustafa Kemal’in kişisel özellikleri ile eşleştirilecek olursa hangi seçenek doğru olur?

	<u>VATANSEVERLİĞİ</u>	<u>AÇIK SÖZLÜLÜĞÜ</u>	<u>ÜMİTSİZLİĞE YER VERMEYİŞİ</u>
a)	I	II	III
b)	III	I	II
c)	III	II	I
d)	II	III	I

12) Bütün Yedinci Ordu’nun Von Kress’in birlikleriyle benim birliklerim şeklinde askeri kuvvetlerin bölünmesine içinde bulunduğum savaş durumu imkan vermeyebilir. Yani daha biz askeri kuvvetleri taşımaya başladığımız andan itibaren düşman Sina Cephesi’ne saldırıya başlar. İşte bölünmüş halde gönderilen kuvvetlerin arzu edildiği gibi tekrar birbirine bağlanmasına durum uygun olmayacak, Von Kress’in komutasında her gelen birlik parça parça savaşa dahil olacaktır. Bu duruma göre sonunda Yedinci Ordu işlevsiz bir şekle girecek ve bütün ordu (parça parça) Von Kress’in komutasına kalacaktır.

Yukarıdaki paragrafta, gerçekten de Mustafa Kemal’in yaptığı değerlendirmede olduğu nedenden dolayı Suriye Cephesi’ni kaybettiğimizi göz önüne alırsak;

- I. Askeri Dehası,
- II. İleri Görüşlülüğü,
- III. Mantıklılığı

gibi kişisel özelliklerinden hangisi ya da hangilerine ulaşılabilir?

- a) Yalnız I
- c) II ve III

- b) Yalnız II
- d) I, II ve III

13) Aşağıda verilen doğru-yanlış etkinliğini rapor metninde Mustafa Kemal'in ifadelerinden yola çıkarak işaretleyelim.

İFADELER - YORUMLAR	DOĞRU	YANLIŞ
Mustafa Kemal, yetkililere Osmanlı Devleti hakkındaki düşüncelerini açıklarken kararsız bir tutum sergilemiştir.		
Devletin ve halkın durumu ile ilgili olarak sorumlu ve duyarlı bir tutum sergilemiştir.		
Cihan harbi sırasında müttefikimiz olan Almanlara güvenmektedir.		
Savaş sırasında, düşmana karşı Osmanlı ordusunun sahip olduğu güç ve disipline güvenmektedir.		
Osmanlı Devleti'nin savaşta bulunduğu avantajlı konumdan yararlanarak topraklarını genişletmesini desteklemektedir.		
General Falkenhayn'ın Osmanlı toprakları üzerindeki emperyalist emellerini eleştirmektedir.		
Suriye Cephesi'nde savunmanın sorumluluğunu Türk komutanların üstlenmesi fikrini savunması milliyetçi yönünü Ortaya koyar.		
Osmanlı'nın içinde bulunduğu askeri durumu ifade etmek ve hareket planı belirlemek için genellikle kişisel duygularıyla hareket etmiştir.		
Cihan Harbi esnasında Almanların kendi hedefleri için Osmanlı Devleti'ni para ve insan kaynağı olarak kullandığını düşünmektedir.		
Savaş sırasında Osmanlı Devleti'nin yönetimini elinde bulunan İttihat ve Terakki yöneticilerinin sorumluluklarını yerine getirdiğini düşünmektedir.		

GÖKHAN YENİCELİ

NURULLAH NARİN ORTAOKULU
SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENİ